

קו "רוממות!"
0722-588477

(972-722-588-477)

בקו זה ניתן לתרום להוצאות הגליון על ידי מכתב ממחשבת, וכן על ידי ציגוי כמו כן ניתן להשאיר הדעות הערות והנצחות.
ניתן לתרום בקו "רוממות" או בעמדות הממוחשבות של דברים פלוס
לפי החיפוש הבא: רוממות/גליון שבועי לבני התורה
כל תרומה תתקבל בכרטיס
להצטרפות לקבלת הגליון במייל
או כל הערה אחרת בכתובת:
b264464@gmail.com
חידושי מספר פקסו 077-4447954

רוממות

גליון 183 שנה ד' פרשת פנחס תשע"ט

גליון שבועי לבני התורה

על הפרק

'קנאי' או קנאי?

היתה זו שעה של בלבול וטשטוש, של שפל רוחני שלא השכיל להבחין באותו תהליך מהיר של שעיטה ממדרון החטא והתאוה, כשהכל מתחיל בצנעה ובניקפות מצפון, בסתר ובהיחבא, ואף בניסיון נואל לטשטש. עד שבא זמרי בהתרה, וביקש להתיר לגמרי את הדבר. הוא ביקש לערער את אותה פנימיות מצפונית ולשרש אותה, לעקור את נימי הדעת האחרונים שעוד היו קיימים אצל אי.מי. כשמטרתו היא אחת, ליישר קו עם קלקול ההמון ועם שלל חטאיו. להפוך את המעידה להצלחה, ואת הכישלון לדרך חיים. ואם לא די בכך, אף חוטא הוא עצמו באותו חטא נורא ואיום, ועוד בפרהסיא קבל עם ועולם. ויש להבין, זמרי שהיה נשיא של שבט בישראל, היאך נפל והגיע אל שפל שכזה?

ופירש מן הגר"ז זיע"א, כי שורש עניינם של כל אותם צבועים שמעשיהם מעשה זמרי ומבקשים שר כפנחס, הוא במה שעוד בטוחים הם שזמריהם גדולים ונאצלים, וברור להם שאף מגיע להם שכר עליהם. כי זה היה שורש החטא והקלקול במעשה זמרי, שבאותה שעה בה ראה שהעם חוטא עם בנות מואב, בשעה שמבחינו הוא כי מגיעים הם אל אותה שפלות נוראה, הבאה לידי ביטוי בהצמדות לבעל פעור, כשחווה הוא למולו בבני עמו היצאים לחטוא אצל מואב, ביקש הוא לתקן את אותו הדור... הוא בא עם 'רעיון אגוני' להביא את בנות מואב אל מחנה ישראל, במקום שילכו נערי ישראל אליהם, כך גם אם יחטאו עמם לכל הפחות ימנעו מלעבוד את אלוהיהם.

כה בטוח היה ברעיונו, עד שברור היה לו כי מציל הוא את הדור באותה פשרה הכרחית. ברור היה לו שאותו 'רע' במיעוטו שהוא ביקש להתיר, יעצור את שטף הרוע. ורק המציאות החזקה יותר מכל הוכיחה לו, כי הוא זה שהצמיח את אותו רע, וגרם לו עצמו לחטוא באותו חטא איום ונורא, החטא שהוא עצמו זה שהביאו אל המחנה צנימה.

ואל מול כל אלו, קם פנחס ועשה מעשה לקנא את קנאת ה'. כי לעת כזאת, רק גבורה פומבית יכולה היתה לעצור את הסחף המאיים. ורק מעשה נחרץ שיש בו לזעזוע את אמות הסיפים, יכול היה להאיר את עיני ההמון אל מול עיוונו הדעת המתחולל. ולכן ביקש פנחס להבהיר לכל, כי שום שיקול אינו ראוי בדברים שכאלו, איש אינו בעלים על המצוות ועל קיומם, ואיש אינו יכול להוסיף, ודאי שלא לגרוע, מלבד הבורא שנתנם. הוא ביקש לעמוד בעוז ובגאון כנגד קלקולי הזמן ושלל ניסיונותיו, להמשיך את נאמנות העם למלך גם בשעת הנטישה הרעיונית של העם. להראות קבל עם ועדה כי יש קיום למלכות שמים, גם בעיתות צר ומצוק של בלבול הדעת והרעיון, כי יש עבדים נאמנים שלא שיתים ליבם לסובב, ואף מוכנים למסור נפשם בכדי להמשיך את מסורת קיום המלוכה, ולחדד הצורך וההכרח בשעות קשות אלו, להבדיל בין ישראל לעמים, כשהדרך היחידה היא להפריד בין האור לחושך ובין הקודש לחול.

ובאותו יהודי טובת עם ישראל, אף ירא אלוקים ומבקש תדיר לסור מן הרע, שלא היתה לו בבתו אלא סכין אחת לכלל שימושיו, והוא אינו יודע מה יעשה, הן צריך הוא להשתמש בה למוצרי החלב כמו לחיתוך הבשר. ואז עולה במוחו רעיון 'אגוני', להקצות את חציה הימני לשימושי הבשר ואת חלקה השמאלי לשימושי החלב, כך שומר הוא באדיקות שלא יחליף חלילה הצדדים, אף מחמיר הוא לעשות ביניהם ריווח משוה עם סילמי היכר, שלא יגעו החצאים חלילה זה בזה. והוא אינו יודע, כי באותו בלבול ועירוב ובאותו הפיתרון נמצאת לה הבעיה, כי באופן כזה לא רק שלא התמודד עם החלב לבדו, ולא רק שלא פתר את בעיית הבשרי לבדו, אלא הפכם לשניהם למאה אחוזים של טריפה!

וכבר עמד על כך מרנא הגר"ח מבריסק זיע"א, היאך ניתנה ביד בן אנוש האפשרות ויכולת הבחינה וההבחנה, לדעת ולהכיר אם מקור מלחמתו של אותו אדם הוא מקנאות או שמא מקנאה. כיצד אכן יוכלו ההמון להכיר אם בא הוא ללחום אל מול הרשעות והשחיתות, או שמא דווקא בא הוא ללחום מחמת השחיתות והרשעות המצויים בו עצמו. אם מבקש הוא צדק או שאר עניינים של קדושה, או שמא תאוות השליטה הכבוד וההמון של שמוליכות ומובילות אותו אל שפלות המעשים. כיצד באמת יוכל אדם לדון בשרש המעשה, אם להט עשיותו זך ונקי, או שמא אינו אלא פורקן של יצרנות. אם המקור של קדושה זך וטהור, או שמא חלילה מקורו של הרשעות האטימות והשפלות.

ובפרט לעת הזאת, בה הקנאות ההכרחית והמקובלת מדורי דורות נהפכה אצל ההמון הנינוח והשלו למילת גנאי, ולהט הקדושה הערבות והאכפתיות ההדדית נעשו כאסקופה הנדרסת. בעת כזו בה יש מקום כל כבוד לאותה קנאות מדומה, הסותרת ורומסת את כל דיני התורה ושלל ציווייה וטריקה. 'קנאות' בצנועה בשמה של תורה, המפרה ברגל גבו וביד זדון את כל ציווי אמריה, שאין בה לא דין ולא דיין, לא מצוות ולא קיומים, לא 'לא תרצח' אף לא 'לא תגנוב', לא כבוד החי ולא כבוד המת, לא כיבוד אב ולא כבודו של מקום. 'קנאות' שבאה ודוקא כנגד אותם המוסרים נפש

כפשוטו באדיקות הקיום. 'קנאות' שרודפת ופוגעת תדיר באותם המנסים למנוע את כליון נשמות עוללים וטפים המובלים כצאן לטבח רעיוני ומוסרי, ובאותה העת היא מתעלמת ואף תומכת בכלל אותם מזלזלים ומקלים המבקשים להשיל מעליהם עול הקיום. ובימי בלבול הדעת והרעיון שהשחיתות מצליחה להתעטף בהם באצטלה של קדושה, שומה עלינו להבין עומקה ושורשה של קנאות אמת.

ותורף דבריו, באמת מידה המיוסדת על משל נאה ידוע ומצוי, באותם העכברים אשר עומדים למולם שני אויבים הרודפים אותם עד חורמה, כשמצד אחד עומד לו החתול האורב להם בכל עת ובכל זמן, משחר לו לטורפם ולעשות בהם שמות, ומאיך עומדת לה בעלת הבית המבקשת לשמר את עיסתה מפיו של אותו תאב ומכרסם, ואף היא עומדת על המשמר משום כך, מרחיקתו מדירתו ומציבה בפניו מלכודות בכדי לתפוסו, אך מה שיש ביניהם לכאורה דמיון המעשה, הבדל גדול ותהומי יש לו בין שניהם.

כי בעלת הבית המתעבת את העכברים ואת שלל מעשיהם, אף מתחלחלת באותה העת בה הם מתייצבים למולה במטבחה, ופותחים למולה זוג עיניים סקרניות ומתמיהות, עם כל מה שהיא רודפת אותם ואחריהם, מכל מקום הן היתה מוותרת על כל אותו ה'תענוג', לו רק יכלה לשבת בטח ושלוה וליהנות מיגיע כפה ומכל אשר לה, לו לא היתה זקוקה לכל זאת, והיתה יכולה למנוע את ביאתו של אותו מזיק ומכרסם אל תוך ביתה, הן ודאי שהיתה שמחה להיפטר מכל אותם מערכות קטנות שנכוננו לה מולו עד להכרעתו.

לא כן החתול, שאף הוא מתיימר 'לדאוג' לסילוקו של העכבר המזיק, כמה שמח הוא בבוא העכבר, כמה שש ועליו הוא באותה השעה בה הוא הצליח לצודו ולטורפו, כמה עונג והנאה יש לו בשעה שהוא רומסו תחת ציפורניו או משסעו בשיניו החדות, וכמה אושר יש לו בכל פסיעה ופסיעה שהוא מצליח להגיע אליו ולהשיגו, הן זה תפקידו וזהו עיקר יומו, לחכות ולצפות אל אותו הטרף אך ורק בכדי להצליח להכנידו ולבערו בהנאה חסרת רסן וגבול.

וזהו אחד ממבחינה של קנאות אמיתית, אותה קנאות העומדת בפרץ הסחף השוטף, המוותרת על זמנה ומומנה, השמה את כבודה לחרפה למרסם ולבוז, והכל בעבור המשך קיומו של האחר. הקנאות הזכה והטהורה המייחלת בכל עת וזמן לעולם ראוי ומתוקן שישחרר אותה מאותו עול, קנאות אמת שליבה שותת כואב ודואב לעמוד אל מול אחים תועים ולראות כבאלע את הקודש, אשר ששה ושמחה כל אימת שהיא מתברשת, כי הישור והאמת קבעו את משכנם, ונחסכה ממנה אותה המערכה. הקנאות האמיתית ששורשה אצל פנחס, המבינה שפירצת החומות והתרופפות המוסרות, הם מקור ופתח לאותו סחף נורא הבא בעקבותיהם, אותו שטף רעיוני המבקש לרמוס את קדשי ישראל ולערער יסודות קיומו.

ויזין שכן, אך טבעי הוא ששכרה יהיה רב מן השמים, כי דווקא ממקום שניסו להפשיט ולבנותה, דווקא אל מול מקום האשמה כביכול ממיעה זרים או תורשתיים, כאילו מפלגת היא את העם ומפצלת אותו, אל מול כל אלו זוכה היא בדוקא לאותו הדבר שבה השתוקקה אליו, הדבר המבטא יותר מכל את יושר כוונותיה וטהרתם, והוא הקירבה הגדולה בינה לבין בוראה - ברית שלום, שלום בין איש לרעהו, וחשוב מכך שלום בין העם למלכו.

וכפי שהעיד הכתוב על פנחס בקבלת שכרו, כי לא קיבלו על קנאותו אף לא על מסירות נפש, ולמרות שסיכן עצמו וחייו ממש באותו המעשה, על אף שהיו הכל מבזים ומשפילים אותו, מכל מקום העידה תורה כי לא בא על שכרו ואל על מה שהשיב חרון אף ה' מישראל, כי זהו עיקרו של מעשה זהו שורשה וכונתה של קנאות אמת, והוא הרצון והכמיהה לזיכו הרבים והצלת עם ישראל מרדת הלילה לשאול תחתית.

ולכן ייחס הכתוב את פנחס אל אהרן, כי מלבד מה שבא בזה לסתום פיות מבזים ומלעיזים שביקשו להשפילו, אף הודיע בזאת לדורי דורות, גם כי גם אהרן הכהן לגודל היותו אוהב שלום ורודף שלום, גם הוא שכל הליכותיו נאדרות בקודש, לילך בדרכי נועם אצל בני אדם להשכיך השלום ולסלק המחלוקת, גם מי שכל הליכותיו בשפלות ובענוות חן למען זולתו, בראותו את גודל הקלקול הפושה הוא אינו עומד מנגד אלא קם ועושה מעשה, כי דווקא מעשה הקנאות הוא מעשה השלום האמיתי, ויש בו גם מניעת מגיפה וכליה, והשגת שלום בין ישראל לאביהם שבשמים.

הוא אומר, כי הקנאה האמיתית לבורא ולמצוותיו, הקנאות הטהורה והזכה עליה העיד הכתוב כי קנאת ה' היא ולא קנאת האדם, אותה דרגה גבוהה ונשגבה שכל כולה לשם שמים והיא נטולת נגיעות אישיות, הקנאות הברה והזכה שאין בה שמץ תופעת הטבעיים או חסרון הרסן, היא אותה קנאות שאינה מתחילה במעשה הקנאות הנודע אלא אדרבה מסתיימת בו. כי הקנאות אינה באה רק במדקרות של חרב אצל הזולת, ואינה מתעוררת רק באותם אופנים של הצורך בפעולה נועזת ... אלא מצויה היא גם אצל כל יחיד ויחיד לאורך משקולי אורחות חייו, ביום יום בחייו האישיים במקור ועד ליל, לעשות את האמת המוטלת עליו ללא שום שיקול וחשבון. קיימת היא אצל כל העושה את יושר פעולותיו בעוז וגאון אל מול מפריעים מלעיזים ומלעיגים, והיא

זכותו הכבירה של פנחס, שהשיב את חמת ד' מעל בני ישראל.

הדברים מתייחסים למבואר בסוף פרשת השבוע שעבר, על קנאותו של פנחס לנוכח חטאו של זמרי. בפסקי התורה, מתואר מצב נורא ואיום. עצת בלעם 'הצליחה' למעלה מן המשוער, ואיש אינו מעז להשמיע את המסר הקיצוני נגד העבירה החמורה שבחמורות. עד שבא איש אחד ויחיד שהניף את נס המרד למול השתיקה הציבורית. מן הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, בספרו "אזניים לתורה" בסוף פרשת בלק, עמד על הארה יסודית. לכאורה יש להבין, כיצד "כאשר קם מתוך העדה איש אחד, והרג חוטא אחד בידי אדם", נעצרה לא רק המגיפה, ולא שיתמו חטאים' המחננה, אלא היה כוחו של פנחס יפה ממגפה מן השמיים? אתמהא!"

מכאן, אמר הגר"ז זצ"ל, שהאיריה ששררה בשעתו, הטיפה להתמסר לחלושה הרוחנית ולהיאחז בה כצידוק להעלמת עין מההידרדרות. אותה תחושה גרסה כי אי אפשר להתגבר על היצר הרע, שכן האדם חלש הוא מול היצר. 'הדור חלש', והיצר חזק ממנו.

חלש כל כך, עד שגם מול המגיפה הוא נותר חסר אונים, מבלי יכולת להתנתק מהחטא!

"הנראה בזה", כותב הגר"ז זצ"ל, "שאיש הנאבק עם יצרו ואינו יכול לו, יש שהוא תולה את כשלונו - על פי עצת היצר - שבכלל אין בכח בשר ודם לכבוש את יצרו, ואי אפשר לו לקיים את חוקי התורה מן השמים, על הארץ; מחשבות אלו נקרו ביתר שאת במוחם של דור המדבר. ועתה כאשר החלו רבים מהם לחטוא אחר בנות מואב ולא יכלו לכבוש את יצרם, הוסיפו לחטוא אף שפרצה בהם מגיפה, ואדרבה נתחזקה בהם זעה זו של אי-יכולת האדם לעמוד בתפקידיו. ורפואתם הנפשית היתה בראותם את פנחס נכנס אל הקבה, חרף את נפשו למות על ידי ההמון הסוער, כדי לבער את החוטאים מתוך המחנה. אז ראו כי ביד אדם לעצור את תאוותיו, וקבלו עליהם את דיני התורה."

אחד, בודד! אור אומץ לבער חוטא אחד מתוך המחנה, ובכך הצליח לפוצץ את הבעוה, עד שלפתע חדרה ההכרה בקרב הציבור כולו, כי הדור אינו חלש, ומי שרק ירצה יוכל גם יוכל לעמוד איתן מול פגעי התקופה. **בזה** שילמד את הכלל כולו כי כוחם עמם לעמוד מול פגעי היצר, בכך "השיב את חמתי ... ולא כליתי את בני ישראל!"

זהו אפוא אפקט חיובי נוסף מעמידתם האיתנה של מוסרי הנפש למען כבוד שמים - לפתע, מגלים עוד רבים אחרים כי אף הם חזקים יותר ממה שחשבו בתחילה, ואף הם יש בהם כח לעמוד מול פגעי התקופה ושלל פיתויי היצר.

בברכת השבת שהם מקור הברכה העורך

משום קדושת השבת נדחה הצום הרביעי שהוא תחילת סדר התעניות. ואף שתחילת הפורעניות היה בעשרה בטבת, מכל מקום הנביא (זכריה ה'ט) כך מתחיל את סדר הצומות "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי והיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמגדים טובים" שצום "י" בתמוז הוא הצום הראשון. ובאמת גם כשהצום נדחה יש לו שייכות לשבת, וכפי שאנו גרילים להזכיר בעניינינו את מה שמחדש החתם סופר שלעתידי לבוא כאשר הצומות יתהפכו למים טובים, אזי בצום שהיה צריך להדחות מפני השבת, גם השבת וגם יום ראשון יתהפכו ליום טוב, כיון שמכל מקום היה זה יום צום ואבילות, ולכן אף הוא יתפך לששון ושמחה.¹

הציפיה למקדש של 'אש'

והרי זה הלכה בתחילת השו"ע 'ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש'. וזה נכון לכל השנה, אבל יש זמנים מסוגלים. ובעבר היו סוגרים את החנות מוקדם יותר בימים הללו, והיו מתאספים הרבה בבתי כנסיות להתבונן להתעורר, ואולי גם היום יש כמה מקומות יחידים שעושים כך.

מלכתחילה היה צריך להיות בית המקדש של אש, - 'תבאמו ותטעמו', והקב"ה היה בונה את בית המקדש - 'מקדש ה' כוננו ידך', כמו שלוחות הראשונות היו מעשה אלוקים, ואפילו מה שמוכרז שיהיה חומר הכל היה מעשה אלוקים, כך גם בית המקדש. שהרי זה מקביל אחד לשני, המשכן זה המשך של מעמד הר סיני, וכפי שמרחיב הרמב"ן בפרשת תרומה איך שכל פרט במשכן זה כנגד הר סיני, 'ושכנתי בתוכם' בתוך כל אחד ואחד. אבל אחרי חטא העגל, כאשר כלל ישראל חטאו, כבר היה צריך שמשא יבנה את המשכן. וכמו לוחות שניות שהיו כבר מעשה אדם, כך גם המשכן כבר היה מעשה אדם, אבל לא זה מה שהיה צריך להיות בתחילה. וכתוב שהכינו מקום לגנוז את הארון, וכבר בוקמתו היה מונח חורבנו. והארון זה עיקר המשכן, עיקר השמירת השכינה, שהרי הארון אינו מן המידה. ואם היה הכל כראוי והקב"ה היה בונה את המשכן, אז כל המשכן כולו לא היה מן המידה, ואז גם לא היה צריך מחיצות כמו שבמעמד הר סיני לא היה צריך מחיצות, 'לא יוכל העם לגלות'. וכשאנו מבקשים ומצפים לבנין בית המקדש אנו לא מצפים למה שנשרף, לעצים ואבנים, אנו מבקשים את מה שהיה ראוי להיות לכתחילה, את המקדש של אש - 'מקדש ה' כוננו ידך'.

פרשת הקרבנות

פרשת השבוע מדברת בערך הנורא של הקרבנות, ואנו קוראים את פרשת הקרבנות דוקא בימים אלו שמתאבלים על החורבן, בשביל שנתבונן מה היה לנו, ומה נחסר לנו, ומה יש לנו... וכאשר רואים את כל הקרבנות, רואים כמה חסרנו, שאף שודאי העיקר זה השמירה שכינה, מ"מ בפועל עיקר בית המקדש, זה העבודה.

ענין הקרבנות

והנה בטעם הפשוט של הקרבנות כתב הרמב"ן (ויקרא א,ט) שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה בדיבור ובמעשה, וכדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, ולולי חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהיה דמו תחת דמו.

ויסוד הדבר מצינו בנסיון עקידת יצחק, כמו שכתב השב שמענתא (בהקדמה) שקודם עקידת יצחק נאמר (בראשית כב,ב) 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק' ואח"כ כאשר הקב"ה אמר לאברהם (שם יב) 'אל תשלח ידך אל הנער' כבר לא כתוב 'אשר אהבת', ואנו הוספנו שבאמת גם לא נכתב 'את יחידך' משום שבעצם מה שאברהם איבד היה מוכן להקריב את יצחק, כבר ביטל את אהבתו אל יצחק, ומבאר השב שמענתא בשם המהר"ל שזוהו כל ענין העקידה שמאחר ואין אהבה לשנים לכן ציוה הקב"ה את אברהם לשחוט את בנו אהובו את יצחק, בשביל שתשאר אהבתו רק להקב"ה, ולכן בסוף פ' נכתב 'אשר אהבת' משום שאברהם הרגיש שהקריב אותו לקרבן.

'מעשה' הקרבה

אבל גם באברהם איבדנו שהיה אצלו כבר מחשבה ודיבור מ"מ היה צריך גם את המעשה של הקרבת הקרבן, ולכן הקב"ה ציוה אותו להקריב את האיל תחת יצחק בנו. ואיתא במדרש (ב"ר נוט) שעל כל מעשה שאברהם היה עושה באיל היה נראה בעיניו כאילו עשה ביצחק. וזה עיקר ענין הקרבן שמרגיש כאילו מקריב את עצמו ממש. וכן כתב הגר"א בפרושו לאיוב (א,ה), והטעם לצום יום הכיפורים זה משום תשובה, אבל סוף סוף עיקר הצום הוא מדאורייתא וטעמי תורה לא להגיע אל מעלת הקרבנות שכאלו מקריב את עצמו. וכמו דאיתא בתוס' (ב"ב כא,א ד"ה כ') שעל ידי העבודה היו משיגים

ביאור עניני הפרשה

"ואשפך את נפשי"

ולאחר חורבן בית המקדש שכבר אין את הקרבת הקרבן, יש את התפילה שעל ידה אפשר להתעלות ולהעלות את כל העולמות.² והיא ע"י "ואשפך את נפשי לפני ה'" (שמואל א' א,טו), והיינו על ידי שמוסר את עצמו להקב"ה לגמרי. ובאמת גם פסוקי דומרה הם חלק מהתפילה, ויש בראשונים שאמירת פסוקי דומרה בכל יום זה מדאורייתא דכתיב (דברים י,כא) "הוא תהלתך והוא אלקיך" שצריך להלל את הקב"ה בכל יום. ובפסוקי דומרה יש את ההילולים להקב"ה, ואומר הגר"א שהאדם היה יכול להתעלף משירת הלויים, שעל ידי השירה הוא מגיע לכלות הנפש.

וזהו עיקר העניין של התפילה להרגיש שאין לו שום מציאות, וכדוד המלך שאמר על עצמו "ואני תפלה" (תהילים קט,ד), שהרגיש שהוא כלום חוץ מתפילה. ובאמת דוד המלך היה גם העניו מכל כדכתיב "ואנכי תולעת ולא איש" (שם כב,ז), שזו מידת המלכות' שהכל מהקב"ה. ואמנם משה ואהרן אמרו "ונחננו מיה" (שמות טז,ז), שזה פחות מתולעת, אבל באמת זה משום שמשה ואהרן הם שייכים רק לרוחניות, ושם אין שום מציאות עצמית. אבל דוד המלך שהיה בארץ לקח את כל המציאות, והרגיש שהוא רק תולעת שאין לה שום חשיבות, וזה עיקר גילוי המלכות בעולם.³

"ההצליח ה' דרכו"

והגר"א מבאר את הפסוק (בראשית כד,כא) "וה'איש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא" שכאשר ישראל מתפללים, אז 'האיש', היינו הקב"ה, כביכול משתאה לדעת האם התפילה תצליח וישראל יתעלו, או שח"ו לא יתפללו טוב והתפילה לא תועיל.⁴ ואיתא בהגר"א שכל מה שנעשה בימות החול על ידי התפילה, בשבת זה נעשה ממילא. וא"כ ודאי שבתפילות של שבת העולמות מתעלים ביותר, ואם ישראל לא מתעלים בשבת, הלוואי ולפחות יסארו במצב הרגיל ולא ירדו יותר ממה שהיו ח"ו.

ימי התבוננות בגודל הפסד

ימים אלו ניתנו בשביל שנתבונן בהם, ואף שכל השנה צריך להתעלות, מ"מ יש ימים מיוחדים בשנה שהם משפיעים על כל השנה. וכמו שבשבעה ימים ושמונה ימים של ימים טובים, צריך לזכור בהם במיוחד את יציאת מצרים, ועל ידי כך סגי לזכור ברגע אחד במשך כל השנה. כך גם ביזיון החורבן, שהוא החורבן הכי גדול שהיה לנו שאיבדנו את בית המקדש, אז באמת צריך לזכור את זה כל השנה, אבל מ"מ צריך 'חיוקים' ע"י שיש ימים מיוחדים שבהם אנו מתעוררים וזוכרים מה הפסדנו, וזה משפיע זכירה כל השנה.⁵

ועיקר התיקון לחורבן הוא בלימוד התורה, וכפי שאיתא בהגר"א שבחורבן הפסדנו את התורה וכדכתיב (איכה ב,ט) "מלכה ושריה בגוים אין תורה", ולכן עיקר התיקון הוא במה שהפסדנו בלימוד התורה.⁶ ובימים אלו שיש גזרות גדולות צריך להתחזק ולהתעורר ביותר, ולא רק להוסיף בלימוד התורה, אלא גם להתחזק בתפילה שיע"י מתעלים ומעלים את כל העולם. וע"י כך אפשר להנצל מהגזרות.

ציפית לישועה

והתבוננות והתעוררות כוללים כמה דברים, ואמרו חז"ל שאחת השאלות הראשונות ששואלים לאדם כשכאב ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה זה 'ציפית לישועה'. ואין זה שאלה פרטית האם חשבת על המשיח... אלא שאלה כללית מאד עד כמה אכפת לך ממכוד שמים. לכל אדם חסרים דברים והוא מצטער על מה שחסר, וכל אדם מצטער על דבר שהוא איבד, ורק שוטה אינו מצטער על מה שלוקחים ממנו. ולכן שואלים לאדם עד כמה הצטער על האבידה הזאת של בית המקדש, ועל המיעוט כבוד שמים שנגרם מזה. וזה בעצם שאלה עד כמה אכפת לאדם על הקב"ה, עד כמה הוא שייך להקב"ה...

צריך הרבה התבוננות על הערך הגדול של תורה ועבודה שחסרים לנו מאד בהעדר בית המקדש, ויחד עם זה יש צורך להתחזק מאוד בעמל התורה ובעבודת התפלה. כי אם אנתנו מזלולין במה שנשאר לנו עדיין מתורה ותפלה, אז אי אפשר אפילו לרמות את עצמנו, שאנו מצטערים על החסרון של תורה ועבודה בהעדר בית המקדש, ואין אפילו התחלה של שייכות לבקש עוד מהקב"ה לישועה, אם אנתנו מזלולים במה שהשאר בידינו...

בנוסף להתחזקות והתבוננות צריך לבקש רחמים מה' יתברך על הגאולה, כמו שמפורש בהרבה תפלות, וכמו שכתוב בפסוק (הושע ג,ה) "ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם", כי הקב"ה מחכה ומצפה לבקשות שלנו. וכתיב (דניאל ב,כא) "ה'הב חכמתך לחכמיך", מי שכבר שייך לחכמה יבקש עוד חכמה, ונזכה לביאת המשיח בקרוב - "ונגלה קבדו ה'", ושהדברים יהיו למעשה ממש, באהבה ובשמחה, כי זה כל האדם, לטוב לנו כל הימים.

1. באחד הפעמים כאשר חל י"ז בתמוז בשבת, התחיל רבינו זיע"א לדבר מענין החורבן, והיה נראה שקשה לו הדבר מאוד, אזי הפטיר ואמר: ואין להאריך, דכיון דנדחה ידחה...
2. במקו"א ביאר רבינו זיע"א דהנה יש מדרשים שמשמע שדרגתה של תפלה היא אפילו יותר מקרבנות, כמו שמבואר בגמרא 'טוב לי יום אחד של תורת דוד המלך מאלף עולות שעתיד שלמה להקריב על המזבח', ויש גם לשון כזה בענין תפלה כנגד קרבנות, והדבר צ"ב כי לכאורה תפלות הם רק במקום קרבנות, שהרי תקנום כנגד קרבנות, ואיך זה יותר מקרבנות. וביאור הדברים שהתפלה של ראובן עם כל הלב וכל הכוונות תאוות וכו', יכולה להיות בדרגה יותר גבוהה מהקרבן של שמעון, כי אם מכניסים את כל תוכן התפלה לקרבן, הרי ודאי שזה הדרגה הכי גבוהה.
3. שממידת המלכות להשליט מלכות ה' בארץ, א"כ יש מציאות של ארץ, אבל הכל מהקב"ה והכל כפוף אליו ואין לארץ כל חשיבות עצמית. ובהו שאני ממידת "ונחננו מיה" של משה ואהרן.
4. א"ה, ושמו של הלוסיף בזה עפ"י משנ"ת לעיל שמאחר שצריך מחשבה דיבור ומעשה, ואחרי חורבן ביהמ"ק התפילה במקום הקרבן היא, לכן בע"כ שצריכה היא להשלים את חלק המעשה, והיינו שיהיה מצב של "ואשפך את נפשי", ולא רק דיבור בלבד. ולכן "והאיש משתאה לה מחריש לדעת האם התפילה אכן תצליח להשלים חלק זה שבו העולמות מתעלים.
5. והיה רגיל רבינו זיע"א להאריך כי ימים אלו הם זמן של תשובה, ובדואי ששבת זה תמיד זמן לתשובה, שהרי שבת אותיות תשב. אבל גם על ימי הצומות כתב הרמב"ם (פ"ה תענית ה"א) 'יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות'. ואף שבאמת צום יום הכיפורים הוא מדאורייתא שצריך לצום, ואמנם יש טעם למצוה וכדברי מרן הגר"ח מבריקס שטעמי המצוות זה שבביל שיהיה קצת טעם למצוה, והטעם לצום יום הכיפורים זה משום תשובה, אבל סוף סוף עיקר הצום הוא מדאורייתא וטעמי תורה לא נתגלו. אך מה שאין כן בדברים דרבנן שהעיקר הוא הטעם, ובפרט בדברים שאפילו אינם מדרבנן, אלא רק מנהג שלא מסתפרים בשלשת השבועות. והרי זה משל לאדם שצריך לזכור משהו ועושה קשרים בשביל לזכור, ובסוף הוא מתעסק כל היום בקשרים ולא זוכר שזה רק הסימן ולא המטרה. ולכן בודאי שאם לא משתייכים לעיקר הדברים לשוב בתשובה אז זה לא התכלית, ואמנם פשוט שצריך לקיים את הדברים עצמם אבל העיקר זה המכוון...
6. ובמקו"א ביאר רבינו זיע"א כי לדברי הגר"א מה שאנו אומרים 'אין לנו שיר אלא התורה הזאת', ולא נאמר לנו כל התורה, אלא רק חלק ממנה - 'התורה הזאת', משום שכשאין בית המקדש חסר לנו התורה.

וראים את גודל סכנת המתירנות, ולמול עיניהם גודל פרצת כל החומות, כשהיו הכל בוכים ומתחננים למקום שיחוס ירחם על נפש ועולליהם וילדיהם, זיוקים מעומק לב לבל יתפשט ויבא הנגע אל תוך אוליהם שלהם, באותו הזמן שביקש הייאוש לקנות שביתה בלבבות כאילו הכל אבוד וכולו לא נותר אל לבכות, בשעה אימהו זו שגם אלו שהבחינו בקלקול הפושה והוקיעו את הרוע המתחולל, לא העזו לנקוף למולו ולו אצבע קטנה.

או אז קם פנחס מתוך העדה, והוציא אל הפועל את הקנאות ש'בתוכם', את אותה קנאות חבויה שלמרה הצער לא מצאה את דרכה או את עוז רוחה לפרוץ החוצה, התעורר ונעמד מתוך אותה מחשבת המון, כי במקום אנשים השתדל להיות איש. להעיר ולהאיר, כי אין זו עת כנוס היהודים אל בתי הכנסיות לעצרות תפילה וזעקה, ודאי לא זמן בכי התעוררות וחדולן, כי עת מעשה היא למסירות נפש של ממש, לקנא את כבוד הבורא יתברך, להעלות עמו מתהום שפלות הדעת, ולהשיב חרון אפו.

אינה אלא פועל יוצא של ביטול עצמי מתמשך לה' ולתורתו, של קיום מתמשך בכלל ציוויים ללא שום ניסיון להקל או לעקל, תוצאה ישירה היא של אכפתיות העולה ומתגדלת משאר ארוחת חיים.

וישוב עולה לה אותה נקודת אמת שנפלאה משומדת ומאירה תדיר, שוב מעלה היא ניצוצות אורה אף מתוך פרשתנו, באה לבטא הכרח וחובת הקנאות בעת יבקש הנגע לפשות ולהתפשט. כי לא היה מעשה הקנאות אלא בשעה שהיו ישראל בוכים בפתח אוהליהם, וכמבואר באבן עזרא שהיו אותה העת מתפללים לאלוהיהם. כי דוקא בשעה שהזדעזעו ההמון מסחף הקלקול וההטאים, באותה שעה נשגבה של הכרה והתעוררות, שהיו הכל

על הפרק

המעשה העומד

אומרים עלי שאני קנאי, מדוע?

בשנת תרצ"ב, ביקר בעיה"ק ירושלים ת"ו רבי יקותיאל יהודה גרינוואלד זצ"ל - שהיה רב באמריקה, וזכה לשעה של קורת רוח בפגישה ממושכת עם מרא דארעא דישאלא הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, שהעלה בפניו מהרהורי ליבו הטהור, אודות מאבקי היהדות הנאמנה אשר הוא עמד בראשם, והיטיב הרב הנ"ל, לרשום את הדברים היוצאים מפיו של הגר"ח זיע"א, ולפרסמם לשעה ולדורות באחד מבטאוי התקופה, וזה לשונו:

אומרים עלי שהנני קנאי, מדוע? מפני שהנני מרתיע על הסכנה הנשקפת לרוח ישראל סבא! יש להם טענות עלי, העיתונות החפשית, וגם לרבות המתיימרת לחידית, מבאישה את ריחי ומגנה אותי, והם שוכחים מה שמתרחש במחנה האחר - שם רוצים לעקור את התורה כולה. ולא חפשיה מתייחסים בירח אחר לגמרי, מתפשרים עמדם, ועל הכל עוברים בשתיקה, ורק לנו אין מוותרים ורודפים אותו בלי הפוגה, מפני שאנו רוצים למסור את התורה לצאצאיו בקדושה ובוטרה כמו שקיבלנו מאבותינו. **האם בדברים שבאמונת הלב יכולים להתפשר?** האם יכולים להסתכל בשוויון נפש לחילול שבת? האם יכולים לישב ולידום כשרוצים לבטל את המצוות המעשיות? **ובסיום דבריו הוסיף הגאון הישיש ואמר:** "אֲשֶׁרֵינוּ וְעֲשֶׂרְנוּ הֵיאֵר רַק הַתּוֹרָה, וּבִלְעֵדִיהָ פִּסְקֵי יְחוּסוּ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִבְּדוּאָה" "ארמני או ערבי"...

שרף אפוסטמוס את התורה

תחת אחד השיחים שח הגאון האדיר רבי משה מרדכי הלוי שולזינגר זצוק"ל: בתענית י"ז בתמוז בשנת תשי"ח-י"ט, התפללתי בשטיבלעך בזכרון משה בירושלים, והנה רבי חיים הלוי סאלאוויצקי זצ"ל, בנו של רבנו מרן הרב מבריסק זיע"א, בא לקראתי, ואמר לי: משה! מה הפירוש "שרף אפוסטמוס את התורה?" הבנתי שיש לו מה להגיד ושתקתי...

רוממות המעשים

פנינים ועובדות לשלוחו שבת

הרב נתן צבי שפירא

ואז אמר לי רבי חיים ז"ל: "שרף אפוסטמוס את התורה?" איוה גוי מגושה הוא, שחושב שאת התורה אפשר לשרוף! את התורה אי אפשר לשרוף! אך לא זו בלבד שלא הצליח להכחיד את התורה, אלא שזה עצמו נעשה "תורה!" שהרי המשנה במסכת תענית אומרת: "חמישה דברים אירעו לאבותינו בי"ז בתמוז... ושרף אפוסטמוס את התורה"... זאת אומרת, שלאחר מעשה אפוסטמוס נתוספו ארבע מילים בתורה שבע"פ: "ושרף אפוסטמוס את התורה". עברו אלפים שנה, אפוסטמוס אבד שמו, אבד זכרו, אבל יש משנה, שכל הלומד קורא ושונה בה "שרף אפוסטמוס את התורה!" תורה אי אפשר לשרוף...

העברתם את נחלתו

מעשה מרתק הובא אל יושבי על מדין:

היה איש הגון שהיה מוטל על ערש דוי ונטה למות. כיון שידע האיש כי אשתו הרה ועתידה ללדת לאחר מותו, ציוה שיחלקו את נכסיו בין אשתו לזרע הנולד לו בדרך זו: אם זכר תלד, יתנו שני שלישים לנכסיו לבן הנולד ושליש יניחו לאשתו, ואם נקבה תלד, יתנו שני שלישים מנכסיו לאשתו ושליש אחד לבתו.

וילך האיש לבית עולמו, ולא עברו ימים עד שילדה אשתו המעוברת בן ובת! ונלאו הדיינים למצוא פתח, כיצד ניתן לחלק את הירושה ולקיים את צוואתו של המת? בצר להם באו לבקש מאת גאון הגאונים מרן הגר"ח מבריסק זיע"א שיכנס עמהם לעובי הקורה, אלא שרבי חיים לעיניהם המשתאות פתר את הבעיה על אתר, וכה אמר: הנה משלון צוואתו של האיש מוכח לכל רואה כי אוהב היה את בנו כפליים מאשר את אשתו, שהרי ביקש אם יולד זכר יתנו לו שני שלישי ולאשתו שלישי אחד. וכמו כן מוכח שהיה אוהב את אשתו כפליים מאשר את בתו, שהרי ביקש אם תלד נקבה יתנו לאשתו שני שלישי ולבתו רק שלישי אחד. ממתה לא נותר אלא לקיים את צונו בדרך זו: לחלק את נכסיו לשבעה חלקים, לבן יתנו ארבעה, לאשתו שנים, ולבתו יתנו חלק אחד...

רוממות הפרשה

מפני הפרשה

אם בתורת ה' חפצו - אלו בניו (של קורח) שאמרו שירה. **מבואר** בדברי חז"ל, כי על בני קורח ראוי לומר כי אם בתורת ה' חפצו, לעומת עדת קורח שהם לצים וחטאים. וכך דרש בזה מרן רבינו הגר"ש אלישיב זיע"א (הו"ד ב'דברי אגדה'): יש איש אשר נמנע ללכת 'בעצת רשעים', כלומר, הוא אינו מחנך את ילדיו חלילה כרשעים, וכמוכן אינו שולח אותם לבית ספר של רשעים, ועליו כבר קורא אדונינו דוד - "אֲשֶׁרִי אֵיֵשׁ! על אחת כמה וכמה אם הוא אף לא הולך 'בדרך חטאים', כמו גם אם הוא נמנע מלישב ב'מושב לצים' - "אֲשֶׁרִי אֵיֵשׁ".

אך זאת יש לידע, כי גם כאשר הוא מוצא לבנו מקום אשר החינוך שם מציב למטרה כי 'בתורת ד' חפצו', הנה אף אם אמנם סבור הוא כי בכך עלה בידו להוציאו מכלל שם של 'עדת קורח', מכל מקום עליו לדעת כי יתכן והוא עדין בכלל 'בני קורח'... שהרי אמרו חז"ל על בני קורח (ילקוט פנחס - תשעג) - 'לא חיין ולא נידונין, תנא מקום נתבצר להן בגיהנם ועמדו על רגליהן ואמרו שירה'. הנה לפנינו 'בני קורח' השרויים במצב מעורפל ומבולבל, מצד אחד הם עומדים בגיהנום, אך מאידך הם אומרים שם שירה... זהו תיאור מצב של 'לא חיים ולא נידונין' - יהודים שאומרים שירה בגיהנום... ועליהם דורשים חז"ל - 'כי אם בתורת ה' חפצו' - אלו בניו של קורח שאמרו שירה.

מכאן חובה עלינו להתבונן וללמוד, כי גם מי שכבר שולח את בניו למקום חינוך אשר לפי מטרתו נקרא 'תורת ד' חפצו', מכל מקום אין די בכך, כי יתכן שזוהו 'תלמוד תורה' בנוסח של בני קורח - מעורפל ומבולבל שאומרים בו שירה בגיהנום... אלא החובה מוטלת על האב החרד לחינוך בניו, לברר ולבדוק הדק היטב, ולהבחין בהבדל הגדול שישנו בין תלמוד תורה של 'בני קורח' לבין תלמוד תורה של 'משה ואהרן', כי המרחק ביניהם הוא רב ועצום.

"יפקד ד' אלקי הרוח לכל בשר איש על העדה" (כו, טז)

רש"י מביא את דברי חז"ל, מדוע נאמר "אלקי הרוח"? "אמר לפניו רבש"ע, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינו דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו, עכ"ל. וכך הטיב לו הקב"ה (יח) "ויאמר ד' אל משה קח לך את הוֹשֵׁעַ בן נון איש אשר רוח בו", וברש"י - "כאשר שאלת, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד". הרי שמתיבתא "הרוח" דרשו חז"ל, שמנהיג ישראל צריך להיות בעל מעלה הידוע להלך כנגד רוחו של כל איש ואיש. ולכאורה צריך ביאור, אם 'אלקי הרוח' בא בטא מעלה במנהיג ישראל, א"כ היה סדר לשון הפסוק צריך להיות באופן זה - "איש על העדה יפקד ד' אלקי הרוח לכל בשר", תחילה לומר שהוא מנבא איש, ולאחר מכן לפרט את המעלות הנצרכות לו, וכפי שמובא בהמשך "אֲשֶׁר יָצָא לַפְּנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לַפְּנֵיהֶם" וכו'?

השיב על כך הגאון הגדול רבי יהודה אריה הרש"ר זצ"ל: נראה ללמוד מזה, כי מה שנאמר "אֲשֶׁר יָצָא לַפְּנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לַפְּנֵיהֶם", וכו', הם כולם מעלות ותכונות המתבקשות באיש על העדה, לעומת זאת התכונה הלהלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, היא לא רק מעלה גרידא באישיותו של המנהיג, אלא זהו החפצא וההגדרה של 'איש על העדה', ומי שהוא לא מהלך כנגד רוחו של כל איש ואיש הוא אינו 'איש על העדה'.

וממילא מבואר היטב, שמשם רבנו פנה אל הקב"ה וביקש דבר אחד ממש, כפי שנאמר בסמיכות - "יפקד ד' אלקי הרוח... איש על העדה", ואחר כך פירט את מעלותיו.

"אֲשֶׁר יָצָא לַפְּנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לַפְּנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם" (כו, יז)

יש להבין, מה פשר כפל הלשון בבקשתו של משה - יצא לפניהם ויבוא לפניהם, יוציאם ויביאם ונפלא, אמר על כך הגאון בעל 'עמודי אש' זצ"ל מראסין - ליטא: יש להתבונן, כי שניים הם אשר דרכם ללכת ראשונים לפני המחנה, שר הצבא, וגם הסוס שמוביל את המרכבה... ומה בין זה לזה? שר הצבא הולך ראשונה, הרי זה מפני שהוא מנהיג את הצבא לפי דעתו וחכמתו, מוביל ומורה לעם שאחרי את הדרך, מאידך, גם הסוס כאמור הולך לו ראשון כחלוץ בראש המחנה, אולם זה רק למראית עין, כי באמת הוא אינו 'מנהיג' אלא 'מונהג', ע"י יושבי הקרון המשכים בחוטים ומכוונים את צעדיו. וזה אשר ביקש משה רבנו מהקב"ה, שאותו 'איש על העדה' לא יהיה רק כזה "אֲשֶׁר יָצָא לַפְּנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לַפְּנֵיהֶם", לעמוד בראשם כאותו סוס המונהג בפועל ע"י אחרים המנהלים אותו בחוטים, אלא הוא יהיה זה "אֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם" - הוא אשר יכין את דרכם, ויראה להנחותם ולהנהיגם בדרך הישרה במסילה העולה בית קל, בחכמה ובתבונה כאשר חלק ד' ליראי..."

"לכן אָמר הַנָּתַן לָנוּ אֵת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (כה, יב)

הנה מלבד מה שמבואר בפסוקים השכר העצום שנפל בחלקו של פנחס, הוסיף עוד בתרגומו יונתן בן עוזיאל לפרש, כי פנחס זכה לשכר נוסף מאת ד' שהוא נעשה למלאך - "וְאֶעֱבְדֵינִיהּ מְלָאךְ קַיִים יְיָיְחִי לְעַלְמָא לְמַבְשָׁא וְנֹאֲלָתָא בְּסוּף יוֹמָא". (ההיינו "כמד" פנחס זה אליהו) והנה כידוע, הקב"ה משלם שכר בדרך של מידה כנגד מידה, וא"כ יש להבין, מדוע קיבל פנחס שכרו שהפך להיות 'מלאך', ומה היא המידה כנגד מידה בקבלת שכר שכזה? וביאר בזה ראש ישיבת 'בריסק' הגאון האדיר רבי מאיר הלוי סאלאוויצקי זצוק"ל: מצינו שבנאות יחוקאל, כאשר הוא מתאר את דמות המלאכים נאמר (יח) "וְגִבָּה לָהֶם וְיָרָאָה לָהֶם", והביאור בזה הוא, שתכונת המלאכים היא שהם מלאכי יראה מהקב"ה ואינם יראים משום דבר אחר, והיינו שהם מלאכי בריאת ד' עד שלא נותר בהם מקום ואפשרות ליראה אחרת. ובכך מבואר מדוע קיבל פנחס את שכרו להיות מלאך, מאחר וכל מעשהו של פנחס התרחש כאשר כל השבטים עמדו מנגד, והוא יצא לבדו לקנא לד' צבקות, לא היה זאת אלא בכוח ארית ד' שאפפה את כל ישתו, וממילא המידה כנגד מידה הוראה לו - להפוך אותו למלאך, אשר כאמור גם הוא תכונתו שכולו יראה מהרד נגדו של ד', ולא מדבר אחר. והוסיף ראש ישיבת 'בריסק' זצ"ל, ושם מעשה שאירע עם השרף הקדוש מהר"ל דיסקין זיע"א: היה שר אחד שכולם יראו ממנו, ובכל עיר שהיה בא היו עורכים לכבודו סעודה גדולה בכבוד מלכיהם, והנה כאשר בא לעירו של ר' יהושע לייב, ערכו גם הם לכבודו סעודה גדולה, ומטעם הלכנים הופנה הכומר המקומי, ולעומתו מצד היהודים הגיע ר' יהושע לייב - הרב דמתא. והכל ראו, שהגלח המקומי - רועד מפחד שמא לא יצא ידי חובתו כלפי השר הנכבד, ואילו ר' יהושע לייב - שליו ורגוע מכל העניין...

וכששאלו את המהר"ר לפרש הדבר, הוא השיב שכל מצוה מחייבת אותנו לקיימה בכל הרמ"ח איברים ויטה גידין שלנו, ומאחר ויראת ד' היא אחת מן המצוות, הרי שגם אותה צריכים אנו לעשות עם כל האיברים ובמלאו החושים, ונמצא שאם מפחדים מהקב"ה, לא נותר מקום לפחד משום דבר אחר...

"תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל" (כה, יג)

לשון הכתוב "אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹקָיו" צריך ביאור, הלא היה ראוי לכאורה לומר אשר קנא לה' או אשר קנא לאלוקים, אולם מה המשמעות בלשון של 'אלוקיו', וכי האלוקים של פנחס לבדו הוא? רבי שלמה גענצפריד זיע" (בעל הקצצ"ע) מביא אשר שמע מפה קדוש הגאון בעל 'אמרי אש' זצ"ל, שאמר בשם הגאון בעל 'אהל דוד' זצ"ל, לפרש בזה: הנה במעמד הו' סיני אמר הקב"ה "אֲנִי־ד' אֱלֹקֶיךָ" וגו' - בלשון יחיד, טעם הדבר כדי שכל איש ישראל יהיה בעיניו כאילו לו לבדו ניתנה התורה. ומעתה, אפילו אם יראה אנשים רבים ח"ו שפורקים מעליהם עול תורה, לא ישיגו בהם כלל, כי ידע כי ד' אלוקים עמו אפילו בעוודו יחיד. ונראה כי זהו ענין קנאותו של פנחס, באותה שעה שעשה זמרי בן סלוא את מעשהו קבל עם ועדה, עמדו כל גדולי הדור וקני ישראל מנגד, לא עשו דבר! ובאותה עת יכול היה גם פנחס להשתמש ולומר, מה לי לקנא קנאת ד' בעוד אלו הגדולים ממני לא עושים ולא כלום. אך פנחס לא השיג בכך שגדולי הדור היו שותקים, אלא נתן אל ליבו באותה שעה כאילו לו לבדו ניתנה מצוה זו מאת ד', וקם למסור נפשו ולמלא חובתו לקנא לכבוד ד' יתברך! וזוהו שאומר הכתוב "אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹקָיו" - פנחס נהג באותה שעה כאילו היה זה האלוקים שלו לבדו, וכביכול לו לבדו נתן הבורא מצוה זו...

"והיטה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם תחת אשר קנא

לאלקיו" (כה, יג)

דרש בזה מרנא ה'חם סופר זיע"א: צא ולמד, עד כמה נדרש האיש הישראלי לעשות למען כבודו יתברך ולקנא את קנאתו על חילול שמו. הנה נדמה לעינינו, כי אין גדול בישראל יותר מן הכהן הגדול, זה הנכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים ועומד ומשרת לפניו בקודש, וכי יש לך מעלה גדולה מוזה? ואולם עלפי האמת, כל אחד ואחד מישארתי ש יבדו את היכולת לקנא לאלוקיו ולקדש שמו יתברך בעולם, ובכך להשיג ולהתעלות עוד למעלה מיום מעלתו של הכהן הגדול! וזוהו שאומר הכתוב "בְּרִית כֹּהֲנֵת עוֹלָם" - אותה דרגה נוראה ונשגבה של כהן גדול שנתכהן לעולמי עולמים, עדיין במקומה עומדת "תחת" - תחתיו של זה "אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹקָיו" שהוא למעלה ממנה...

"ובני קרח לא מתו" (כו, יא)

אודות בני קורח דרשו חז"ל (ילקוט, תשנ): "אֲשֶׁרִי אֵיֵשׁ - אלו בניו של קרח, אֲשֶׁר לא הִלָּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים - שלא הלכו בעצת אביהם... ונִבְרַךְ חֲטָאִים לא עָמַד - שנאמר את מחותן החטאים המלה בנפשותם, ובמושב לצים לא יָשַׁב - זה קרח שהיה מתלווץ על משה ואהרן... כי

גדול המחטיאו יותר מן ההורגו

נצטוינו בפרשה "צרוור את המדינים והכיתם אותם, כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזיב בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור צרוור", וכתב רש"י: כמו זכור ושומר, לשון הווה, עליכם לאייב אותם. הנה המדינים גרמו למגפה שמתו בה אלפים מישראל! כמובא בסוף פרשת בלק, ולא על נצטוינו לשנוא אותם, אלא רק על זה שהם החטיאו אותנו! ובמדרש (רבה פרשה כא) איתא: צרוור את המדינים, למה כי צוררים הם לכם... ר"ש אומר מנין שהמחטיא את האדם יותר מן ההורגו, שההורג הורג בעולם הזה ויש לו חלק לעוה"ב, והמחטיא ההורג בעולם הזה ובעולם הבא, שתי אומות קדמו את ישראל בחבר ושתעב העבירה, המצרי ואדומים קדמו בחבר, וכו', על אלה שקדמו בחבר כתיב "לא תתעב אדומי", "לא תתעב מצרי", אבל אלו שקדמו בעבירה להחטיא את ישראל "לא יבא עמוני ומואבי גם דור עשירי"...

לכאורה בעינינו שלנו היה נראה הפוך, דוקא "רוצח" צריך לשנוא אותו, לאייב אותו, ולהרחיק אותו לעולם, הרי הוא השפל שבאדם! אבל אדם שמחטיא אחרים, מפיץ כפירה, פחות צריך לשנוא אותו, הרי סוף סוף האנשים נשארים בחיים, למראית עין לא קרה להם שום דבר...

את הדברים ממהיש מרן הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל מנהלה הרוחני של ישיבת "חברון - כנסת ישראל" בספרו "אור היל": למשל אם היינו רואים רוצח שכל אומנתו הוא הרציחה, ללסטט את הבריות ולהרוג נפשות, הולך ומטייל לו חפשי לנפשו ובוויקס וברחובות בלי שאף אחד מפריע לו... ולא עוד, אלא שמכבדים אותו ומשבחים אותו על ה"אומנות" שלו... וגם תלמידים רבים מתאספים אליו להקשיב לקולו... היינו בודאי מתחללים והיה נאחו בנו תיעוב גדול על עולם הפקר כזה? את כזה רוצח נתעב מכבדים? ויש לו תלמידים? והנה אם נראה אדם שמסית ומדיח הולך מולנו, אדם ש"אומנותו" היא לא כתוב ספרי מנינות וכפירה, וכן כל דיבוריו ופוטופטיי בשירה ופיוט ול הסתה להחטיא בני ישראל להדיחם ר"ל מהתורה וממצוותו, האם נרגיש כי רוצח גדול מתועב ומשחית כרם בית ישראל הולך מולנו? ושמא לא רק שלא נרגיש בלבנו תיעוב ושנאה כלפיו, אלא אף נרגיש מכובדים כשהלה יגיש וידרוש שלומנו, נשמח, ונשיב לו בסבר פנים יפות כראוי לנוכח כמוהו... אומרים לנו חז"ל כי ההסתכלות שלנו וההנהגה שלנו צריכה להיות הפוכה, גדול המחטיאו יותר מן ההורגו! - המחטיא את ישראל חמור יותר ממי שהורג את ישראל, מפני שההורגו

רוממות הדעת

חזק הנבגות הדעות

הרב שלמה לייב רץ

הורגו בעולם הזה ויש לו חלק לעולם הבא, והמחטיאו הורגו בעולם הזה ולעולם הבא (סנהדרין דף פב).

לכשנתבונן נראה מה בין הרוצח למחטיא, חז"ל אמרו (אבות פ"ד) "פה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה", קורת רוח פירושו - הנאה מועטת, ולשעה אחת, יפה הוא מכל חיי העולם הזה, דהיינו אם יהיה האדם משך כל ימי עמידת העולם הזה - ששת אלפים שנה, ויהנה בו בכל שנות חיים אלו מכל התענוגים שימצאו וימצאו בכל דור ודור, בלי שום צער ודאגות כלל... גם כלפי חיים אלו אומרים חז"ל יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר וכו'! ואם זה היחס לשעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, ק"ו מהו חיי עולם הבא... אם כן המחטיא אדם וגורם לו על ידי זה להפסיד את כל חיי בעולם הבא "לנצח נצחים", אין לתאר ואין לשער מהו רוצח זה - ועד היכן מגיע רשעותו, וכל זה הוא רק "משל" שהרי באמת אין לנו האפשרות להבין מהו נצח, ועכשיו נוכל לראות מהו המרחק בין "ההורגו" ל"מחטיאו" ע"כ.

כאשר רואים שמכבדים את אותו מוסת ומדיח נתעב, אותו אחד המפיץ דברי כפירה, אותו אחד שהרס את דעותיהם הטהורות של ישראל, זה צריך להביא אותנו ליותר תיעוב ולחלה מאשר כשוראים שמכבדים רוצח נתעב ויש לו "תלמידים" השומעים את דבריו... ולאחר שנתברר לנו כמה גדול הוא חומרתו של "מחטיאו" מ"ההורגו", אם כן מובן מאוד הציווי לשנוא את המדינים דווקא מפני שהחטיאו את ישראל, ולא מפני שגרמו למותם של אלפים מישראל.

סיפר הרה"ג רבי שלמה כהן זצ"ל ממאמני ביתו של מרן בעל "החזון איש" זיע"א: בזמן הפרעות בשנת תש"ו הבעתי לפני רבנו "החזון איש" את חרדתי, כי אין יום שיעבור בלי קרבנות יהודים שנפגעים מידי הערבים.

הכיתוני רבנו ואמר: מדוע אינך מוועז כל כך מזה שאלפים ורבבות ילדים מישראל מקבלים חינוך חופשי שהוא כשריפת נשמה וגוף קיים, וכי רציחה זו ההמונית היא פחות אכזרית מרציחת הערבים שפוגעת רק ביחידים ולא בהמונים כה גדולים, והרי חז"ל קבעו שגדול המחטיאו יותר מן ההורגו!

כמו כן מסופר, כי כאשר סופר למרן הרב מבריסק זיע"א על בחורי ישיבות שהלכו לצפות במצעד של הציונים ביאס אידם, הגיב בכאב ואמר: אם חיילי ה.ס.ס. הנאצים היו עוצמים מצעד, גם היו הולכים לראות?! והלא אמרו חז"ל 'גדול המחטיאו יותר מן ההורגו'...

דיבור האסור בשבת

כתב בשו"ע (סימן שז ס"א) ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, הלכך אסור לומר: דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר, ואפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות. ועוד כתב בשו"ע שם (ס"ח) ויכול לומר לחבירו לכתוב פלוני אני הולך למחר, וכן מותר לומר לו כי עמי לכתוב פלוני למחר, כיון שהיום יכול ליעך ע"י בורגנין, וכן כל כיוצא בזה שיש בו צד היתר לעשותו היום, יכול לומר לחבירו שיעשנו למחר, אבל בדבר שאין בו צד היתר לעשותו היום, אפילו אם אין בו אלא איסור דרבנן, כגון שיש לו חוץ לתחום פירות מוקצים, כיון שא"ל לו להביאם היום, אסור לומר לחבירו שביאם לו למחר, ע"כ.

ובט"ז (שם סק"ו) כתב אני הולך מחר, נראה דוקא בלשון זה מותר, אבל אסור לומר שילך בקרון שקורין בלא"ה פארזין, דהא היום אין מועיל בורגנין, לזה והתולם אינם מרגישים בחילוק זה, והוא פשוט, ע"כ. וכן כתב המגן אברהם (סק"א) דאסור לומר אני ארכוב למחר, רק יאמר אני הולך, וכן כששואל את חבירו ישאל אותו אם ילך למחר, ע"כ. וה"ד במשנ"ב (סק"ל).

ובערוך שושלחן (סימן שז ס"א) כתב: כיון שדיבור אסור והרהור מותר ולכן כל דבר שאסור לעשות בשבת אסור לומר שיעשה זה למחר, אמנם אם הדבר שאומר שיעשה למחר יש בו צד היתר, שאם היה זה הצד היו יכולים לעשות זה גם בשבת, יכול לומר אני עושה זה למחר גם בשאין בו הצד של היתר, כיצד שיכול לומר לכתוב פלוני אני הולך למחר שהרי יש בו צד היתר אם היה בניינים זה סמוך לזה בתוך שבועים אמה ושירים דהוי הכל בתוך התחום, וטעמו של דבר שהרי אין כאן אלא הרהור, שהרי לפי הדיבור אין כאן איסור שהרי גם בהיתר יש לשון זה, אלא שיועילם בלבם עתה היתר מוכן, והדר היה ליה הרהור, וכן כל כיוצא בזה שיש בו צד היתר לעשותו היום יכול לומר לחבירו שיעשנו למחר, ובלבד שלא יזכיר לו שכירות, ופשוט הוא דדוקא לילך למחר יכול לומר אבל לא ליסע בעגלה או לרכוב על הסוס או ליסע במסילת הברזל שהרי לדברים אלו אין היתר בשבת, ולכן בלשון לעז שאומרים תמיד בלשון נסיעה אסור, אבל הפליג בספינה למחר מותר שהרי יש היתר גם בשבת, ע"כ.

וכתב בארחות שבת (פכ"ב ס"ב) אסור לומר בשבת מחר אסע למקום פלוני באוטובוס או ברכבת או ברכב, משום שנסיעה כזו היא פעולה שאסור לעשותה בשבת. אבל מותר לומר בשבת למחר אלך למקום פלוני שהרי הליכה היא פעולה המותרת, ואף שהמקום הוא רחוק וכוונתו ברורה שיעשה ברכב, מ"מ אין זה בכלל דיבור אסור רק בגדר רמז, ורמיזה אינה כלולה באיסורי דיבורי האסורים.

ואם אומר רק למחר אסע ואינו מפרט באיזה אופן, שמענו בשם מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל דיש להתייר אמירת למחר 'אסע', כיון שאפשר לנסוע באופניים. וכתב רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ש אויערבאך זצוק"ל דמסתמא הוראה זו שייכת רק במי שרגיל לנסוע באופניים, וכן בין אנשים שרגילים לעשות כן, ואז שרי גם אם בסתמא אין כוונתו לכך. וגם

רוממות ההלכה

הלכות "שבת קודש קדושים"

הרב יעקב מרן

"ל דכיון שכבר נתקבל באיסור לנסוע באופניים ויש בזה אל תיטוש תורת אמן, יאסר גם לומר מחר אסע באופניים, ע"כ. ועוד כתב בארח"ש, דאסור לומר בשבת למחר אטוס או אסע למדינה פלונית, ויש לעיין אם מותר לומר למחר אלך למדינה פלונית אף אם מדינה זו היא מעבר לים וכוונתו ברורה שיעטע לשם במטוס או בספינה. דלכאורה היה מקום לומר דאף שאין דרך אחרת להגיע למדינה זו רק ע"י פעולה אסורה, מ"מ כיון שלא אמר את הפעולה להדיא מסתבר שאין זה בגדר דיבור אסור, אלא בגדר רמז, ומבואר בגמ' (שבת דף קנ"א) דדין רמז כדין הרהור.

אמנם רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל כתב (שם הערה ט) שהאומר אלך למדינה פלונית שמעבר לים ה"ז כאומר להדיא אטוס וכיוצא"ו, ואם זה דומה כלל להיתר של רמז המובא בגמ' בשבת באומר לפועל הנראה שתעמוד עמי לערב ע"כ. והוסף בארח"ש שם, דאמנם אפשר דמ"מ יש להתייר זאת ע"פ מש"כ בספר ערוך השולחן (שם) דמותר לדבר בשבת על הפלגה בספינה ביום המחרת, שהרי יש היתר להפליג בשבת באופן המבואר בסימן רמז ס"ג, וא"כ האומר אלך למדינה פלונית יכול להתפרש שפיר שילך בספינה אף שאינו שכיח, ע"כ.

ובש"ש"כ (כט,סא) כתב דהערוה"ש ס"ל דמותר לדבר בשבת על הפלגה בספינה ביום המחרת, שהרי אותה יש היתר להפליג גם בשבת, ודעת מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל דמכיון דבספינה מותר לנסוע בשבת וקוראים לזה גם בשם נסיעה, אפשר דמותר לדבר בשבת סתם על נסיעה אם אינו מזכיר פירוש נסיעה במכונית או ברכבת אם רק אפשר ע"י ספינה אף שאין כוונתו לכך ע"כ. ועוד כתב בש"ש"כ (כט,סח): אומר אדם לחבירו לכתוב פלוני אני אלך למחר, אפילו הוא מחוץ לתחום או אפילו מעבר לים, שהרי בעצם ההליכה אין איסור. וגם אם יצטרך לנסוע לית לן בה כיון דהוא בכלל הרהור דשרינן, ע"כ.

ובמגילת ספר (שבת סימן עה,ד) להגר"א אייזנטל שליט"א כתב דהגר"א והט"ז כתבו שאסור לומר אני רוכב למחר או שיעטע בקרון כיון שבדיוק הוא דבר האסור בעצם, ואין בזה שום עצה של היתר רק יאמר אני הולך למחר. והיה נראה שכל דבריהם בזמנם שהיו נוסעים בקרון שמונהגה על ידי בהמה ולזה אין צד היתר, דהרי הוא משתמש בעבלי חיים, אבל בזמננו נראה שמותר לומר שיעטע במכונית לכתוב פלוני, שהרי יש צד היתר אם יהיה הנגה נכרי ורוב הנוסעים שם יהיו נכרים, וכל איסור בזה הוא רק משום תחומין, ולזה היה יש צד היתר ע"י בורגנין, ועיין בתח"ס (חי"ו סימן צז) לענין נסיעה ברכבת שנתהגה נכרי ורוב הנוסעים נכרים, וכתב שאין בזה צד איסור אלא משום איסור תחומין. ולפ"ז נראה שמותר גם לומר שיעטע ברכבת לכתוב פלוני, והוא הדין לענין נסיעה באוירון וגם לענין הפלגה בספינה הרי יש אופן של היתר וכמבואר בס"י רמ"ח סעיף ג', וכל זה דלא כש"ש"כ (כט,סא) שאוסר לומר מחר אסע במכונית למקום פלוני, ע"כ. והעירו בזה דבשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א ס"ס מד) כתב שנסיעה ברכבת או אוטובוס אסורה משום עוברין הדול או מראית עין אף בהגה נכרי ורוב הנוסעים נכרים ע"ש, ולפ"ז אסור לומר לכתוב פלוני אני נוסע ברכב או ברכבת למחר.

לעילוי נשמת זקנינו צ"ע

הגה"ק רבי יצחק בן יצחק גברא זיע"א רב מומ"ק ק"ק סואר יע"א ומנ"כ בעגור נלב"ע ב"א תמוז תש"ז ת.נ.צ.ב.ה. הונצח עדי על נכדיו הרה"ג שליט"א

לעילוי נשמת

הרב ישראל פסח בן ביברלח"א אהרן דוד וויס זצ"ל נלב"ע ט"ז תמוז תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י אחיו הרה"ג רבי יואל שליט"א

לעילוי נשמת

הר"ר אברהם שמוחה ב"ר יצחק יעקב לבין זצ"ל נלב"ע כ' תמוז תשנ"ד ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י נכדיו הרה"ג שליט"א

לזכות התתן המופלג מלא בתורה ויראה בדעת ובתבונה הרב משה חיים ברנר שליט"א פאר ישיבת כנסת ישראל - חברון נצת מרדכי להגל נישואיו ע"ב בשעט"מ יזכו לבנות בית נאמן בישראל ביסודות איתן ספונים בקניני נצח

הודקש ע"י אחיו האי ספרא וסיפא המרומם מידי שבוע את גלוינו כמאמרי דעת וחכמת הרה"ג רבי אברהם שליט"א

לעילוי נשמת האי גברא רבה מופלג בעמל התורה ובקבלת היסורים באהבה הגה"צ רבי חזקיהו רפאל ב"ר צבי הירש שפירא זצ"ל אשר נתנה תמך וזעורו את גלוינו נלב"ע י"ח בתמוז תשע"ח הונצח ע"י בני משפחתו ומוקירי וכו

לעילוי נשמת

ראש בית אולפנא ר'מיר' ומייסדה מרן הגאון הגדול רבינו אליעזר יהודה ב"ר צבי פינקל זצוקללה"ה נלב"ע י"ט תמוז תשכ"ה ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר גד ב"ר מרדכי גדליהו יוסף זצ"ל נלב"ע כ' תמוז תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה. נתרם ע"י בני משפחתו שליט"א

הפצת הגליון לזיכוי הרבים מוקדש לזכות ידידנו החתן המופלג בתורה ויראה מנוע צדיקים וקדושים אשר היה חביב על רבינו מרן ראש הישיבה זיע"א ה"ה הרב שלמה זלמן יפה שליט"א בן הגאון רבי מרדכי שליט"א

מרבני ישיבת מיר מקורבו ונאמנו של רבינו הגדול זיע"א להגל נישואיו בשעט"מ ע"ב צ"ח תח"ת הגאון רבי יעקב ונדרולדה שליט"א ר"מ ישיבת גרודנא

יהא רעוא שמי שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד דורות שירים מבוזרים לתפארת המשפחות הנכבדות ולהמשך כרם בית ישראל אבי"ר